

VAN GOGH EN DE FAMILIE ROULIN

**NIENKE BAKKER
EN KATIE HANSON (RED.)**

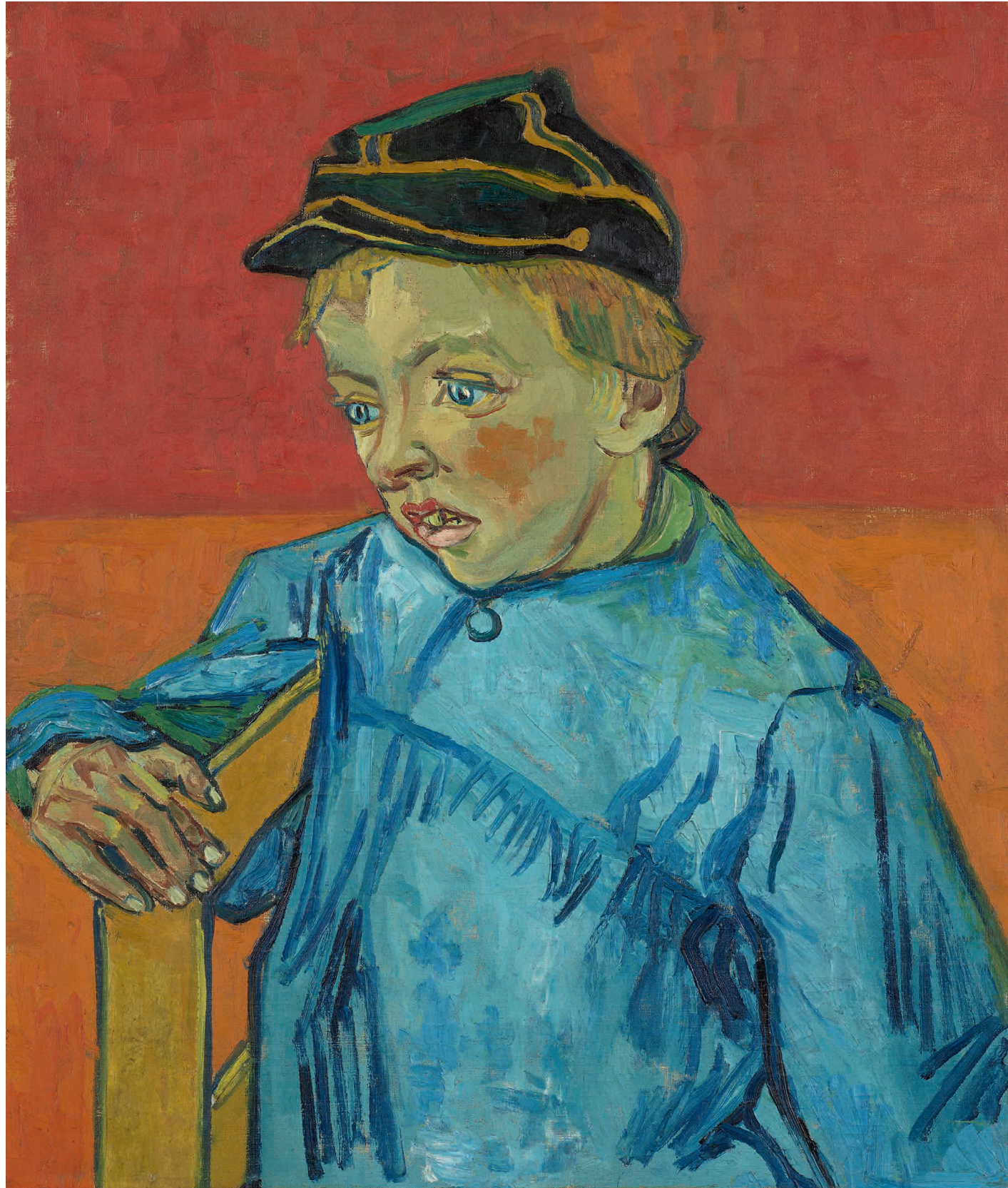
**CHRISTOPHER D.M. ATKINS
EN BREGJE GERRITSE**

MFA Publications
Museum of Fine Arts, Boston
Van Gogh Museum, Amsterdam
Uitgeverij Tijdsbeeld, Gent

INHOUD

17	WOORD VOORAF Emilie E.S. Gordenker en Matthew Teitelbaum	
18	INLEIDING Nienke Bakker en Katie Hanson	
20	DE PORTRETTE VAN DE FAMILIE ROULIN	
23	VAN GOGH EN ROULIN: EEN FAMILIEVERHAAL Nienke Bakker	
61	DE 26 PORTRETTE VAN DE FAMILIE ROULIN Bregje Gerritse	
95	MEER DAN EEN GELIJKENIS: VAN GOGHS ROULIN- PORTRETTE IN CONTEXT Katie Hanson	
127	VAN GOGH, REMBRANDT EN FRANS HALS Christopher D.M. Atkins	
151	Roulins brieven	
163	Noten	
171	Bibliografie	
175	Index	
179	Lijst van werken	
187	Woord van dank	
190	Illustratieverantwoording	
190	Over de auteurs	

40
 Vincent van Gogh,
De schooljongen (De zoon van
 de postbode Jongen met pet),
 1888
 Olieverf op doek, 63,5 × 54 cm
 Museu de Arte de São Paulo
 Assis Chateaubriand

41
 Utagawa Kunisada,
*Mashiba Hisayoshi: Het
 paulowniablاد wapen*, 1864
 Kleurenhoutsneede op Japans
 papier, 37 × 26 cm
 Van Gogh Museum, Amsterdam

pasteuze verf maakt het aannemelijk dat er her en der waarschijnlijk zelfs een palet mes aan te pas kwam.⁵⁰

De elfjarige Camille is afgebeeld in een schooluniform met een blauwe, hoog gesloten jas en een donkerblauwe pet met goudgele accenten (afb. 40).⁵¹ Zo paste hij mooi binnen Van Goghs reeks met types: een echte scholier. Met zijn arm over de rugleuning van een stoel, ongetwijfeld een van de twaalf stoelen die Van Gogh had aangeschaft voor de inrichting van het Gele Huis, staart hij met halfgeopende mond naar de grond.⁵² In tegenstelling tot de aandachtig geschilderde portretten van zijn oudere broer Armand, is het werk speels opgezet, waarbij Van Gogh wat meer verf dan gebruikelijk op zijn penseel nam. De monochrome achtergronden die hij toepaste bij de andere familieleden liet hij hier los. In dit portret koos hij voor een tweedeling naar Japans voorbeeld: oranje onder en dieprood boven, kleuren die goed in balans zijn met de lichtblauwe jas en de donkerblauwe pet (afb. 41). Ander

58
Vincent van Gogh,
Portrait of Jozef Roulin, 1887
Oil on canvas, 92 × 75 cm
Musée Rodin, Paris

59
Toyohara Kunichika, *The actor
Ichimura Kakitsu IV in the role of
Konezumi Chuji* uit de serie
Drie jonge mensen, 1866
Color woodblock print on paper,
37 × 24,9 cm
Museum of Fine Arts, Boston

portretten van de familie Roulin. De door Holbein in profiel weergegeven dochter van Jacob Meyer doet met haar afhangende schouders denken aan Van Goghs portret van Roulins adolescente zoon Armand. En de krachtige uitstraling van *De brouwersknecht* van Herkomer wordt weerspiegeld in de brede schouders en brutaal frontale blik in Van Goghs portretten van Tanguy en Joseph Roulin. De ukiyo-e prenten op de wand achter Tanguy zijn een rechtstreekse verwijzing naar de Japanse prentkunst, en ook de uitgesproken kleurrijke achtergrond van *Italiaanse vrouw* en veel van de Roulin portretten zijn een expliciete referentie daarnaar (afb. 59).

70
Vincent van Gogh, *Augustine Roulin (La Berceuse)*, 1889
Olieverf op doek, 92,7 × 72,7 cm
Museum of Fine Arts, Boston

71
Emile Bernard, *Bernards grootmoeder*, 1887
Olieverf op doek, 54 × 65 cm
Van Gogh Museum, Amsterdam

nard en Gauguin (afb. 66 & 67). Verschillende elementen uit deze zelfportretten en het zelfportret dat Van Gogh maakte voor Gauguin komen terug in de portretten van de familie Roulin die Van Gogh in de weken en maanden daarna schilderde. De felgroene achtergrond van Van Goghs zelfportret en Bernards portret op de achtergrond van Gauguins zelfportret keert terug in de portretten *en profil* van Armand, en doet ook denken aan de ukiyo e prenten die de kunstenaars zo bewonderden. Gauguins portret van Bernard vertoont weer andere subtiële overeenkomsten met een van Van Goghs portretten van Armand Roulin: beide schilders beeldten het

VAN GOGH, REMBRANDT EN FRANS HALS

CHRISTOPHER D.M. ATKINS

Madame Augustine Roulin en baby Marcelle van Vincent van Gogh en *Catharina Hooft en haar min* van Frans Hals zijn geschilderd met een tussentijd van ruim tweehonderdvijftig jaar, maar beide doeken hebben min of meer dezelfde compositie waarin een klein kindje door een verzorgster recht overeind op haar schoot wordt gehouden (afb. 75 & 76). Van Gogh spiegelde de figuren, liet het aangeboden speelgoed weg en liet de hand van Madame Roulin haar kind ondersteunen, maar het verband is duidelijk, vooral omdat er weinig van dit soort portretten bestaan. Van Gogh liet zich niet alleen inspireren door Hals' compositie, maar stuurde ook bewust aan op een vergelijking met het werk, al schilderde hij geen directe kopie. Zijn idee om het gezin Roulin in Arles te portretteren werd sterk beïnvloed door zijn bewondering voor de Hollandse kunst, met name die uit de 17de eeuw. De Roulin portretten zijn stuk voor stuk reacties op werken van Nederlandse kunstenaars. Van Gogh bestudeerde werk van Adriaen van Ostade, Rembrandt, Carel Fabritius en Hals om zijn eigen benadering van de portretkunst te ontwikkelen, om mensen uit alle lagen van de bevolking af te beelden en om te experimenteren met uiteenlopende stijlen.

Van Gogh woonde in 1875, 1876 en 1886-1888 langere tijd in Parijs en maakte van die gelegenheid gebruik om zeer vertrouwd te raken met de collecties in het Louvre. Zelfs nadat hij naar Zuid-Frankrijk was verhuisd, bleef hij nadenken over de Hol-